

Beycesultan Höyüğü Doğu Koni Geç Tunç Çağı Araştırmaları

Eşref Abay* - Fulya Dedeoğlu** -Gürkan Ergün***

Öz

Batı Anadolu Geç Tunç Çağı kültürel sürecinin anlaşılmasında önemli bir merkez konumunda yer alan Beycesultan Höyüğü'nde 2007 yılında başlatılan yeni dönem kazıları, bölgede Geç Tunç Çağ kronolojisini yeniden değerlendirmek ve bölgesel ilişkileri anlamak için önemli veriler sunmuştur. Höyüğün hem batı hem de doğu konisinde gerçekleştirilen çalışmalarda Geç Tunç Çağı mimarisine, mekân kullanımına ve yerleşim planlamasına ilişkin bilgilerimize yeni veriler eklenmiştir. Özellikle her iki konide açığa çıkarılan taş temelli kerpiç duvarlı ve birbirlerine bitişik nizamda inşa edilen çok odalı yapılar mimari geleneğin anlaşılmasında önemli bir rol oynamıştır. Batı koniye nazaran çalışmaların henüz başlangıç aşamasında olduğu doğu konideki Geç Tunç Çağı araştırmaları ise batı konideki kültürel sürecin tamamlayıcı bir ögesi olarak sunduğu bilgilerle, yerleşimde bu kültür sürecinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu alanda yürütülen çalışmalarda büyük bir mekânda tespit edilen Hitit Dönemi'ne ilişkin çanak çömleklerin varlığı ve Hitit etkili buluntular, yerleşimde Hitit varlığının arkeolojik yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geç Tunç Çağı, Beycesultan Höyük, Kronoloji, Geç Tunç Çağı Mimarisi.

Beycesultan Höyük Eastern Cone Late Bronze Age Studies

Abstract

The new excavations started in 2007 at Beycesultan Höyük, an important center for understanding the Late Bronze Age cultural process in Western Anatolia, has provided important data for reevaluating the Late Bronze Age chronology in the region and understanding regional relations. The excavations in mound's western and eastern cones have added new data to our knowledge of Late Bronze Age architecture, space utilization, and settlement planning. Especially the multi-roomed buildings with mudbrick walls with stone foundations and built adjacent to each other in both cones played an important role in understanding the architectural tradition. Compared to the western cone, the Late Bronze Age research in the Eastern Cone, where the studies are still at the beginning stage, contributes to

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, esref.abay@ege.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7545-6825

** Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, fulya.dedeoglu@ege.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3032-2305

*** Arş. Gör., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, gurkan.ergun@ege.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0447-7677

understanding this cultural process in the settlement with the information it provides as a complementary element of the cultural process in the western cone. The presence of pottery from the Hittite period and Hittite-influenced finds identified in a large space during the studies conducted in this area appear as the archaeological reflection of the Hittite presence in the settlement.

Keywords: Late Bronze Age, Beycesultan Mound, Chronology, Late Bronze Age Architecture.

Giriş

Batı Anadolu Geç Tunç Çağı'nın kültürel ve kronolojik süreci daha çok kıyı ve kıyıya yakın alanlarda yer alan Troya¹, Panaztepe², Limantepe³, Milet⁴ gibi merkezlerden elde edilen verilerle tanımlanmıştır. Son yıllarda Çine-Tepecik⁵, Maydos Kilisetepe⁶ ve Kaymakçı⁷ kazıları bu sürecin tanımlanmasında yeni bulgular ortaya koymuştur. Yukarı Menderes Havzası'nın dâhil olduğu İç Batı Anadolu'daki Geç Tunç Çağı verileri ağırlıklı olarak eski dönem Beycesultan⁸ kazıları ile oldukça dar alanlarda araştırılmış ve yine 1970'li yıllarda yürütülmüş Aphrodisias⁹ kazı verilerine dayanmaktadır. Denizli'deki Asopos Tepesinde¹⁰ son yıllarda yürütülen kazı çalışmaları ise dar alanda yürütülmüş olup bölgenin gerek kültürel gerekse kronolojisinin kurgulanmasında yetersiz kalmıştır. Hali hazırda bölgenin Geç Tunç Çağ kronolojisi Beycesultan Höyük'te İngiliz kazıları sonucu önerilen ve birçok tartışmaya sebep olan kronolojiye dayanmaktadır¹¹. 2007 yılında Beycesultan Höyük'te başlatılan yeni kazı çalışmaları bölgede Geç Tunç Çağı kronolojisinin farklı bir şekilde ele alınması gerektiğini net olarak göstermiştir. Yeni veriler Beycesultan yerleşimindeki Geç Tunç Çağı sürecinin erken ve geç olmak üzere iki evrede ele alınması gerektiğini ve aynı zamanda Geç Tunç Çağı'nın başlangıcının eski önerinin aksine 300 yıl erkene çekilmesi gerektiğini, bir başka deyişle MÖ 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenebileceğini ortaya koymuştur¹². Geç Tunç Çağı'nın Erken Evresi olarak tanımladığımız bu süreç 17. yüzyıla kadar materyal kültürde keskin bir kırılma olmaksızın devam etmekte ve yeni tabakalanmada 6. ve 5. tabakalara karşılık gelmektedir (ilk dönem kazılarında III-Ib). 1400 m²lik bir alanda 3-3.50 metrelik kalın bir kültürel dolgu içinde açığa çıkarılan söz konusu tabakalardan Geç Tunç Çağı'nın en erken evresini temsil eden 6. tabaka arkeolojik verileri son derece gelişmiş bir yerleşim planının varlığına işaret etmektedir. Söz konusu bu yerleşim planının temel unsurları sonraki tabakalar olan 5b ve 5a'da da devam etmiştir. Özellikle 5. tabakada, geniş alanda araştırılan bu kent planının özelliklerine ilişkin detaylı veri elde edilmiştir.

1 Pavuk 2014, 696; Blegen 1963.

2 Günel 1999a.

3 Günel 1999b, 41-82.

4 Graves 2003.

5 Günel 2008, 129-139.

6 Sazcı 2016, 57-70.

7 Roosevelt vd. 2018, 645-688.

8 Lloyd 1995.

9 Joukowsky 1986.

10 Şimşek-Konakçı 2013, 1-37.

11 Canby 1966, 379; Fischer 1963, 88; Hachmann 1958, 369.

12 Dedeoğlu-Abay 2014, 11.

Birbirinden belirgin biçimde ayrılabilen iki alt evreye sahip (5b-5a) olan bu tabakanın erken evresi olan 5b tabakası doğu-batı yönünde uzanan 3-3,5 m genişliğinde çakıl taşlarıyla özenle döşenmiş sokakları olan gelişmiş bir mimari yapılanmayı ortaya koymaktadır. Büyük bir yangınla son bulan bu tabakadan elde edilen C14 tarihlemesi, 5b tabakasının MÖ 1700-1595'e tarihlenebileceğini göstermektedir¹³. Bu tabakaya ait mimari veriler ve seramik buluntular, 5b tabakasının Beycesultan'daki İngiliz kazılarında ortaya çıkarılan II. tabaka ile çağdaş olduğunu göstermektedir. 5b tabakasının yıkımına sebep olan şiddetli yangının ardından hemen kesintisiz bir şekilde başlayan 5a tabakasında sosyal ve ekonomik yapıda belirgin farklılıklar görülmektedir. İlk dönem Beycesultan kazılarındaki Ib tabakası ile çağdaş olduğunu düşündüğümüz 5a tabakası, görel ve mutlak tarihleme verileri sonucu MÖ 1600 ile 1500 yılları arasındaki bir döneme tarihlenmelidir¹⁴.

Genel olarak değerlendirildiğinde Anadolu'da Koloni Döneminin sona ermesi ve Hitit Krallığı'nın kurulması ile Anadolu'nun büyük bir kısmında yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Beycesultan Höyük'te 6. ve 5. tabakada tespit edilen mimari yapılar ve buluntu topluluğu bu yeni yapılanma ve kent anlayışının ürünü olarak gösterilebilir.

Beycesultan da özellikle batı koni üzerinde yürütülen yeni dönem kazıları Geç Tunç Çağı'nın Erken Evresi olarak tanımladığımız bu süreci anlamamızda yeterli veri sunmuşken, söz konusu dönemin geç evresi ile ilgili verilerimiz eksik kalmıştır. Bunun sebebi yerleşimin Batı konisi üzerinde söz konusu bu evreye ait tabakalar son derece güçlü mimari yapıları ile temsil edilen Bizans Dönemi yapıları tarafından tahrip edilmiştir. 2018 yılında yerleşimin doğu konisi üzerinde başlattığımız ve halen devam eden kazı çalışmaları Geç Tunç Çağı'nın Geç Evresi olarak tanımladığımız ve Beycesultan yeni tabakalanmasında 4. tabakaya (ilk dönem kazılarında Ia) denk gelen mimari yapılar açığa çıkarılmış ve bu evreyi anlamamızda önemli veriler ortaya koymuştur (Resim 1). Bu makalenin amacı doğu konide 2018-2021 yılları arasında gerçekleştirilen kazıların sonuçlarına dayanarak Beycesultan'da Geç Tunç Çağı'nın son evresinde görülen siyasi ve kültürel değişimleri ortaya koymaktır.

Beycesultan Höyük Doğu Koni Araştırmaları

Doğu Koni'de AA33, AA32, AB33, Z33, Z32 plan karelerinde toplam 800 metrekarelik bir alanda gerçekleştirilen kazı çalışmaları Beycesultan yeni dönem kazıları tabakalanmasında 4. tabaka olarak adlandırdığımız ve Geç Tunç Çağı'nın Geç Evresine ait 3 yapı evresini (4a, 4b, 4c) açığa çıkarmıştır (Resim 1). En erken evre olarak tanımlanan 4c evresi 200 m²'lik bir alanda açığa çıkarılmış olup daha çok alanın güneyinde tespit edilmiştir. Bu alanda birbirine bitişik düzende tasarlanmış taş temel üzerine kerpiçten inşa edilmiş dikdörtgen yapılar bulunmaktadır. Söz konusu yapılardan 80 m²'lik bir alanı kaplayan, taş yapı (12 numaralı mekân) üç evre boyunca da kullanılmıştır (Çizim 1). Yapının 60-70 cm arasında değişen kalınlığa sahip duvarlarından kuzeydoğudaki köşe yuvarlatılarak, diğer köşeler ise dik açıyla şekillendirilmiştir. Yapının hemen dışında, kuzey duvarı ile batı duvarının kesiştiği alanda, duvara bitişik olarak inşa edilmiş bir atık su kanalı bulunmaktadır. 4 metre uzunluğa ve 60 cm genişliğe sahip söz konusu kanal 20 cm derinlikte olup 4 metre boyunca devam etmektedir. Taş yapı güney ke-

13 Dedeoğlu-Abay 2014, 11.

14 Dedeoğlu-Abay 2014, 11.

siminde, birbirine bitişik olarak inşa edilmiş ve kısmen açığa çıkarılmış olan 3 mekâna (13,14 ve 16 numaralı mekânlar) açılmaktadır (Resim 2). Dikdörtgen planlı tasarlanmış mekânların tespit edilen boyutları yaklaşık 20 m² olup olasılıkla taş yapı ile ilişkili olmalıdırlar. Taş yapı ve söz konusu mekânlarda seramik ve kemik buluntuların yanı sıra 13 numaralı mekândan dokuma ağırlıkları, ağırşaklar, kil bir tıpa ve işlenmiş aşık kemiği; 14 numaralı mekândan dokuma tezgâh ağırlıkları; 16 numaralı mekândan ise dokuma tezgâh ağırlıkları ve taş bir boncuk tespit edilmiştir (Çizim 1).

4c evresi yapılarının üzerinde bugüne kadar yapılan kazılarda 800 m² bir alanda açığa çıkarılmış olan 4b yapıları yer almaktadır. Bu evrede, bir önceki evreden süregelen Taş Yapı, 16 numaralı mekân ve 3-3,50 metre genişliğindeki cadde kullanılmaya devam etmiştir. Bunların yanında söz konusu caddenin her iki yakasında yer alan dikdörtgen biçimli yapılar bu evrenin mimari buluntularını oluştururlar. 4c evresinde kullanılan Taş Yapı'nın duvarları tamir edilerek 4b evresinde kullanılmaya devam etmiştir. Bu evrede Taş Yapı'nın biri kuzeybatıda, diğer ikisi ise güneyde olmak üzere 3 girişi bulunmaktadır. Bu girişlerden batıda ve güneyde merkezde yer alanlar 1 metre, güneydoğu köşede yer alan ise diğer iki geçişten farklı olarak 1.50 metre genişliğindedir. Sıkıştırılmış topraktan yapılmış ve sıvanmış sert zemin mekânın büyük bir bölümünde korunmuştur. Bu alanda olasılıkla mekânı bölme ihtiyacından kaynaklı biri kuzey-güney doğrultulu, diğeri ise doğu-batı doğrultulu birbirini kesen 30-40 cm arasında değişen ince kerpiç duvarlar tespit edilmiştir. Bu uygulama ile yapı üç bölüme ayrılmıştır (1-3 numaralı odalar). Bunlardan güneyde yer alan 2 numaralı odanın gerek mekân içi mimari unsurlardan gerekse buluntu yoğunluğundan en çok kullanılan alan olduğu anlaşılmaktadır. 2 numaralı odanın güneybatı duvarına dayandırılmış 1,00x50 cm boyutlarında bir ocak tespit edilmiştir. Ocağın zemini 10 ila 15 cm çapında değişen doğal taşlar ile döşenerek oluşturulmuş ve taşların üzeri sıvanmıştır. Bu sıva zemin üzerine ise kırık keramik ve pithos parçalarından bir taban daha oluşturulmuştur. Ocağın hemen doğusunda 50 cm boyutunda işlevi net olarak anlaşılamayan iri bir taş, batısında ise bir pithos yer almaktadır. Çok sayıda buluntu topluluğunun tespit edildiği bu alanda en dikkat çeken buluntular arasında taban üzerinde bir arada bulunmuş olan tabaklar, taş ve metal objeler, dokuma ağırlıkları ile ağırşaklar, işlenmiş boynuz ve kemikler ile yuvarlak formda kurşun külçe parçaları yer almaktadır. Taş Yapı'nın (12 numaralı mekân) güneydoğusunda yer alan 16 numaralı mekânın 4b evresinde, batıda yer alan duvarı bir önceki evre duvarının üzerine yeniden inşa edilmişken, güneyde yer alan duvarı önceki evreden kaldığı haliyle yeniden kullanılmıştır. Bu bağlamda iki evre arasında 16 numaralı mekânın planında radikal bir değişikliğe gidilmediği anlaşılmaktadır.

Birden fazla evrede kullanılmış olduğu anlaşılan sokağın 4b evresinde her iki yakasında taş temelli kerpiç duvarlı düzensiz dikdörtgen plana sahip yapılar bulunmaktadır (Resim 3). Bu yapılar, alanın güneyinde açığa çıkarılan yapılar ile benzer şekilde ortak duvarlara sahip birbirine bitişik olarak inşa edilmiştir. Yapılardan üçü sokağın kuzeybatısında yer almakta olup en tanımlı ve iyi korunmuş 15 numaralı mekândır. 50 cm kalınlığında sıvalı kerpiç duvarları korunan mekân 5x5 metre (25m²) ölçülerinde olup kareye yakın bir formdadır. Mekânın, biri güneydoğu, diğeri ise kuzeydoğu köşede olmak üzere 90 cm genişliğinde iki girişi bulunmaktadır. Bu girişlerden güneydoğuda yer alan doğrudan sokağa açılmaktadır. Mekân içerisinde kemik ve keramik parçalarının yanı sıra çakmaktaşı aletler, dokuma tezgâhı ağırlıkları, ağırşak, ezgi taşı, bronz obje, işlenmiş boynuz ve pişirme çömllekleri tespit edilmiştir. 15 numaralı mekânın

batısında 17 ve 18 numaralı mekânlar yer almaktadır. Bunlardan kısmen daha iyi korunmuş olan 17 numaralı mekân 15.5 m²lik bir alana sahip olup içerisinde henüz işlevi anlaşılmayan yarım daire formlu bir ara duvar yer almaktadır. Mekân içerisinde kemik ve keramikler dışında dokuma tezgâh ağırlıkları ve ağırşaklar tespit edilmiştir. 17 numaralı mekânın kuzey duvarı ile ortak bir kullanıma sahip olan 18 numaralı mekânın ise 5x5 metrelik (25 m²) bir bölümü tespit edilmiştir. Mekân içerisinde kemik ve keramik dışında dokuma tezgâh ağırlıkları, çakmaktaşı aletler, taş objeler, kemik boncuklar, ezgi taşı ve el baltası gibi farklı buluntular tespit edilmiştir (Çizim 1).

4b evresine ait bir diğer yapı topluluğu ise sokağın güneyinde yer almaktadır (Resim 3). Bu yapılardan sokağın güney batısında yer alan 5 numaralı mekân 19 ve 20 numaralı mekânların kuzeyinde yer alıp her iki mekânın da kuzey duvarıyla ortak kullanıma sahiptir. Yaklaşık olarak 9x4 metre ölçülerinde dikdörtgen formlu olduğu anlaşılan mekânın tam merkezinde yer alan büyük bir çukurun yarattığı tahribattan dolayı bu uzun yapının tek bir mekân mı yoksa iki farklı mekân mı olduğu anlaşılamamıştır. Alanda keramik ve kemik buluntuların yanı sıra bronz objelere ait parçalar ve çakmaktaşı aletler ele geçmiştir. 5 numaralı mekânın hemen güneyinde ortak duvarları paylaşan 19 ve 20 numaralı mekânlar yer almaktadır. Bu mekânlardan 20 numaralı mekân yaklaşık olarak 20 m² boyutlarında ve dikdörtgen formda olup yapının duvarları sarımsı renkte bir sıva ile tabanı ise beyaz renkte bir sıva ile kaplanmıştır. Mekân içerisinde kemikler, ağırşaklar, çakmaktaşı aletler, dokuma tezgâh ağırlıkları, taş obje, işlenmiş boynuz gibi çeşitli tipte buluntu toplulukları tespit edilmiştir. 20 numaralı mekânın hemen batısında yer alan 19 numaralı mekân da 20 numaralı mekâna benzer biçimde yaklaşık olarak 20 m² boyutlarında ve dikdörtgen formdadır. Yapı içerisinde çok sayıda depolama ve pişirme çömleğinin yanı sıra çakmaktaşı aletler ve dokuma tezgâh ağırlıkları tespit edilmiştir. Bu evreye ait son yapılar ise sokağın güneyindeki 9 ve 11 numaralı mekânlardır. Bu mekânlardan batıda yer alan 9 numaralı mekân 3.30x3.90 metre (12.87 m²) boyutlarında dörtgene yakın bir plana sahiptir. Mekân içerisinde herhangi bir taşınmaz mimari unsura rastlanmazken çok sayıda piramidal ve hilal biçimli ağırlıklar, çakmaktaşı, ezgi taşı, ağırşak, boynuz biçimindeki ocak ayağı parçaları, havaneli ve sapan taşı ele geçmiştir. 9 numaralı mekânın doğusunda yer alan 11 numaralı mekânın ise 12 m²lik bir bölümü açığa çıkarılmış olup, yapı içinde çok sayıda piramidal ve hilal biçimli dokuma ağırlıkları, ağırşak, boncuklar, çeşitli boyutlardaki depolama çömleri ve bu çömlere ya da pithoslara ait olan çok sayıda kapak parçası tespit edilmiştir.

Doğu Koni yapılarının en geç evresini temsil eden 4a evresine ait kalıntılar alanın güneyinde ve kuzeyinde tespit edilmiştir. Bu yapılardan biri güneyde yer alan ve diğer evrelerde de kullanılmış olan Taş Yapı'dır (12 numaralı mekân). Bu yapının 4a evresine ait korunmuş tek kalıntısı 20-25 cm boyutlarındaki doğal taşlardan inşa edilmiş 6.50 metre uzunluğunda ve 60 cm kalınlığında olan doğu duvarıdır (Çizim 1). Yapının duvarında kullanılan büyük boyutlu taşlar 4a evresini daha erken evrelerden ayıran ana mimari özellik olarak karşımıza çıkar. Taş Yapının dışında, plankarenin güneydoğu köşesinde 3 adet pişmiş toprak künk tespit edilmiştir. Söz konusu künkler 4a evresinde taş yapı ile ilişkili olmalıdır. 4a evresine ilişkin daha detaylı bilgiler 4b evresinde de kullanılan doğu-batı uzantılı sokağın güneyinde ve kuzeyinde yer alan yapılardan gelmektedir. Sokağın kuzeyinde 4a evresiyle ilişkili olan tek yapı 17 numaralı mekândır. Mekânın bu evresinde bir önceki evre planına sadık kalındığı ancak mekânın ortasında yer alan ve mekân içerisinde bir bölme oluşturan taş sıralarının bu evrede kullanılmadığı anlaşıl-

maktadır. Sokağın güneyinde ise 9 ve 11 numaralı mekânların kalıntıları üzerine inşa edilen 6 ve 8 numaralı mekânlar yer almaktadır. 4x3.90 metre (15.6 m²) boyutlarında, kareye yakın bir plana sahip olan 6 numaralı mekân içinde tespit edilebilen tek taşınmaz mimari unsur mekânın güneybatısında, güney duvarına çok yakın bir noktada konumlandırılmış olasılıkla daire formunda olan bir ocaktır. Ocağın çapı yaklaşık olarak 1 metre olup, 4 cm kalınlığında ve 10 cm yüksekliğinde bir dış çepere sahiptir. Dış çeperin çevresi ise ortalama 20-25 cm doğal taşlardan bir sıra ile çevrelenmiş ve desteklenmiştir. Ocağın 3 cm kalınlığındaki kerpiç tabanının alt kısmı ısının uzun süre muhafaza edilmesi amacıyla küçük çakıl taşlarıyla döşenmiştir. Mekân içinden keramik ve kemik bulguların yanı sıra pişmiş toprak dokuma ağırlığı ele geçmiştir. 6 numaralı mekânın doğusunda ortak duvarı paylaşan 8 numaralı mekân yer almaktadır. Açığa çıkarılan ölçüleriyle 3.40x3.90 metre (13.26 m²) ölçülerinde kare formu olan mekân içerisinde piramidal ve hilal biçimli ağırlıklar ve pithos veya depolama çömleği kapakları bulunmuştur. 8 numaralı mekânın doğu duvarının doğusunda yer alan ve neredeyse taş temele bitleştirilmiş halde bulunan kuzey-güney uzantılı bir taş temel daha açığa çıkarılmıştır. 6 ve 8 numaralı mekânlarla aynı evrede kullanıldığı düşünülen bu taş temel yaklaşık 3 metre uzunluğunda 50 cm kalınlığında olup, 20-30 cm boyutlarında iri doğal taşlardan seyrek bir dokuda örülmüştür. Taş temelin hemen doğusunda ise taş temele paralel olarak tek sıra taşlardan oluşan bir hat çekilmiş ve bir kanal oluşturulmuştur. 10-30 cm boyutlarındaki doğal taşlardan inşa edilen, sıkıştırılmış topraktan bir zemini olan ve korunan ölçüleriyle 20 cm genişliğinde, 30 cm derinliğinde ve 6 metre uzunluğunda hafif “S” profilli bu mimari unsurun bir drenaj sistemi olduğu düşünülmektedir. 4a evresine ait bu alandaki son yapılar ise 6 ve 8 numaralı mekânların güneybatısında tespit edilen 1, 2, 3 ve 4 numaralı mekânlardır. Bu yapılardan 2 numaralı yapıya dair fazla bir kalıntı tespit edilememiş olmakla birlikte güneyinde yer alan 1 numaralı mekânın iri ve seyrek dokulu bir taş temel örgüsüne sahip 7x3 metre boyutlarında dikdörtgen bir yapı olduğu anlaşılmıştır. Sadece tek bir duvarı korunmuş olan 2 numaralı mekânın kuzeyinde ise kısmen daha iyi korunmuş 3 numaralı mekân açığa çıkarılmıştır. Mekânın sınırlarını oluşturan duvarlar çok iyi korunmadığı için mekân ölçüleri kesin olarak saptanamamıştır ancak genel mimari plana uygun olarak dikdörtgen bir yapıda olduğu anlaşılmıştır. Diğer mekânlardan farklı olarak yaklaşık olarak 1 metre çapındaki bir alanda ortalama 1-2 cm çaplara sahip çakıl taşı döşeli bir taban açığa çıkarılmıştır. Mekânda biri kuzey ve doğu duvarının köşe yaptığı noktada diğer ikisi ise mekânın güneydoğu kısmına denk gelen bir bölgede yer alan üç pithos tespit edilmiştir. Çapları 50-55 cm arasında değişen pithoslar olasılıkla mekânın tabanına gömülmüşlerdir. Mekân içinden ele geçen buluntular ise keramik ve kemik başta olmak üzere pişmiş toprak dokuma tezgâh ağırlıkları, çakmaktaşı aletler, bronz iğne ve bronz objelere ait parçalardır.

3 numaralı mekânın hemen kuzeyinde ortak duvarların kullanıldığı 4 numaralı mekân yer alır. 3.50x3.80 metre ölçülerinde (13.30 m²) dörtgen formu yapının batı duvarına bitişik halde bulunan 2.40 metre uzunluğunda 40 cm kalınlığında ikinci bir taş temel mekânın batı duvarının ikinci bir duvarla desteklendiğini düşündürmektedir. Mekânın tabanı tıpkı 3 numaralı mekânda olduğu gibi ortalama 1-2 cm çapındaki çakıl taşlarıyla döşenmiştir. Mekânın güneydoğusundaki köşede 1 m²lik bir alanda tespit edilen ortalama 5 cm çapındaki doğal taşlar, mekânın çakıl taşı ile döşenmeden önce bu küçük taşlarla zeminin sağlamlaştırıldığına dair veri sunmaktadır. Mekânda keramik ve kemik dışında bronz bir ok ucu, ezgi taşı ve pişmiş toprak ağırlık parçaları ele geçmiştir. Son olarak 4 numaralı mekânın batısında yer alan ve 2. evreye ait

19 numaralı mekânın içine yapılıp kısmen mekânı tahrip eden fırın dairesel formda 1.80 metre çapında olup 30 cm kalınlığında iki sıra taş dizisiyle inşa edilmiştir. Fırının çevresindeki kerpiç kalıntılarından, fırının dış çeperinin kerpiçle kaplı olduğu düşünülmektedir. Fırının doğusunda 40 cm genişliğinde giriş kısmı bulunmaktadır. Fırın içerisinde çok sayıda yanmış kerpiç blok parçaları, pithos parçaları ile keramikler bulunmuştur.

Yukarıda anlatılan 3 ayrı mimari evre ile temsil edilen doğu koni 4. tabaka seramikleri 5. tabaka seramiklerinden belirgin biçimde farklılaşmaktadır. Bu evreye ait seramik buluntular, (Levha 1 ve 2) ağırlıklı olarak çark yapımı ince seramiklerden oluşmakta olup el yapımı örnekler sadece görece kaba yapım pişirme kapları ve kapaklardan ibarettir. İyi ya da orta pişirilmiş olan seramikler içinde üç ana gurup ön plana çıkmaktadır. Bunlar Açık Kahverengi ve Devetüyü Mal Grubu, Kızıl-Kahve Mal Grubu ve Kahverengi Mal Grubu'dur. Seramik repertuarı içinde sınırlı sayıda Altın ve Gümüş Mikalı Boya Astarlı Mallar (Gold and Silver Wash Ware) da bulunmaktadır. Seramikler arasında özellikle doğu konide tespit edilen 4b ve 4a evresinde en yoğun mal grubunu Açık Kahverengi ve Devetüyü Mal Grubu oluşturmaktadır. Kendinden astarlı ve açkısız olarak yapılan bu mal grubuna ait seramiklerde taşçık ve kireç katkı gözlenmektedir. Diğer iki grubun yapım teknikleri ve yüzey işlemleri birbiri ile benzer nitelikte olup tamamı astarlı ve açkılı örneklerden oluşmaktadır. 4. tabaka seramiklerin formları arasında en dikkati çeken grubu şişeler oluşturmaktadır. Özellikle açık kahverengi ve devetüyü mal grubu arasında yoğun olarak görülen şişelerin birbiri ile benzer ve neredeyse standart olarak yapıldığı söylenebilir. Büyük boyutlu tabak ve çanaklar ile çömlekler diğer yaygın formlar arasındadır. doğu konide hemen her evrede ağırlıklı olarak kızıl kahve ve kahverengi mal gruplarında görülen bu formlar erken tabakalardan itibaren süregeldiği söylenebilir. 4a evresinde Açık Kahve ve Devetüyü Mal grubu içinde değerlendirilebilecek büyük boyutlu bir şişe ve 4b evresinde aynı mal grubu içinde yer alan büyük boyutlu tabaklar (Levha 3) Orta Anadolu Geç Tunç Çağı seramik repertuarı ile benzerliğiyle dikkati çekmektedir. Doğu konide seramikler dışında en yoğun buluntu grubunu dokuma ağırlıkları ve ağırşaklar oluşturmaktadır. Çoğunluğu piramidal olan dokuma ağırlıklarının az bir kısmı hilal biçimli örneklerden oluştuğu söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Beycesultan Höyük doğu konide gerçekleştirilen kazı çalışmalarını yerleşimdeki Geç Tunç Çağı'nın Geç Evresi olarak tanımladığımız 4. tabakaya ilişkin son derece önemli veriler sunmuştur. Doğu Koni kazı çalışmalarında bu tabakanın 4a-c olmak üzere üç evresi tespit edilebilmiş ve bu evrelerden hem mutlak hem de görel tarihleme yapabilmemizi sağlayacak veriler elde edilmiştir. Arkeolojik veriler doğu koni 4. tabaka yerleşiminin şimdilik MÖ 14. yüzyılın sonu 13. yüzyılın başına kadar devam ettiğini göstermiştir. MÖ 13. yüzyılın sonrasında da yerleşim olabileceğine dair bazı kanıtlarımız olsa da şimdilik bu durum açıklığa kavuşmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde yerleşimde bu evreyi karakterize eden 4. tabaka ile birlikte gerek yerleşim dokusu gerekse materyal kültürde dikkati çeker bir değişim olduğu söylenebilir. Ağırlıklı olarak doğu koniden elde edilen veriler hem mimari planda hem de mekân içi unsurlarda yeni bir yapılanmanın varlığını ortaya koymaktadır. Doğu koni 4. tabaka mimarisi eklemeli olarak şekillenmiştir. Mekanların iç düzenlemelerinde özellikle depolama unsurları ve merkezi ocak anlayışında köklü birtakım değişikliklerin olduğu söylenebilir. 5. tabakanın her iki evre mekânlarında ve daima merkezi yapılarında görülen özenli biçimde şekillendirilmiş dörtgen formlu olan ocaklara doğu koni yapılarında rastlanmamaktadır. Zira söz konusu ocak-

ların işlevselliğinin ötesinde sembolik anlam yüklü olduğu da düşünülmektedir¹⁵. Bugüne kadar doğu konide yapılan çalışmalarda yalnızca Taş Yapı'da (12 numaralı mekân) ve 6 numaralı mekânda görülen ocaklar dairesel formlu ve özensizdir. 5. Tabaka mekân içi unsurlarında yaygın biçimde görülen seki ve hane içi günlük depolamaya hizmet eden kil ambarlar 4. tabakada görülmemektedir. Doğu koni 4b ve özellikle 4a evresinde ortalama 1,5 m çapında hatta bir örnekte 4 m ye ulaşan boyutta, toprağa kazılmış siloların varlığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda 4a evresi yapılarının muhtemelen ortak kullandığı bir depolama alanının var olduğu söylenebilir. Benzer tipte silo yapıları Kaman-Kalehöyük ve Hattuşa yerleşimlerinde Geç Tunç Çağ tabakalarında da görülmektedir¹⁶. Mimari planın en geniş alanda tespit edildiği 4b evresi yerleşim dokusuna bakıldığında Taş Yapı haricindeki yapıların hem boyutları hem de mekân içi unsurları ve buluntuları değerlendirildiğinde işlik alanı olarak kullanılmış oldukları söylenebilir. Mimari yapılanma ve sosyoekonomik modelde görülen bu değişimin materyal kültürde de olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 4. tabaka seramiklerinin GTÇ'nin erken evresi seramikleri ile önemli farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu tabakada kırmızı ve koyu kahverenginin tonlarındaki seramiklerin yerini devetüyü, açık kahverengi seramiklerin aşamalı biçimde aldığı gözlenmektedir. Ayrıca boya bezemeli ve altın mika astarlı seramiklerin 4. tabakada kullanımındaki artış her iki evre arasındaki farklılıkları bir diğerini oluşturmaktadır. Daha önce yoğun bir oranda görülen meyvelik, kadeh, yonca ağızlı ve gaga ağızlı testilerin yerini 4. tabakada daha çok yalın çanak ve çömleklere bıraktığı ve şişelerin çoğaldığı görülmektedir. Burada dikkati çeken en önemli nokta kadeh ve meyveliklerin oranında görülen önemli azalma ve bunların yerine günlük kullanım kaplarının sayısının artışıdır. Beycesultan'a yakın bir konumda olan Aphrodisias ve Asopos Tepesi'nde¹⁷ yapılan kazılarda tespit edilen Geç Tunç Çağı tabakalarındaki çanak çömlekler Beycesultan'da tespit ettiğimiz ve yukarıda özetlenen değişimle paralel bir tablo ortaya koymuştur. 4. tabaka ile birlikte özellikle seramiklerdeki bazı formlarda Orta Anadolu etkisinin varlığı gözlenmektedir. Özellikle Hitit yerleşimlerinde¹⁸ tespit edilmiş benzer seramik örneklerinin varlığı etkileşimden çok siyasi gelişmelerin bir sonucu olmalıdır. Yazılı kaynaklardan elde edilen veriler Geç Tunç Çağı'nda Hitit Krallığı'nın Batı Anadolu'ya karşı seferlerini yoğunlaştırdığı ve bölgedeki bazı ülkeleri tamamen kendi hâkimiyetine aldığına işaret etmektedir. Beycesultan 4. tabakada görülen Orta Anadolu etkisi bu siyasi sürecin yansıması olmalıdır.

Sonuç olarak, 2018 yılından itibaren yerleşimin doğu konisinde başlatılan kazılar Yukarı Menderes Havzası'nın Geç Tunç Çağı'nın Geç Evresine ilişkin son derece önemli ve birçok tartışmaya yol açacak yeni bulgular sunmuştur. Gelecek yıllarda bu alanda devam edecek arkeolojik araştırmalar ve arkeometrik analizler bu tartışmalara yeni verilerle büyük katkı sağlayacaktır.

15 Lloyd 1972, 13-14.

16 Omura 2001, 329; Seeher, 2000, 300.

17 Joukowsky 1986, 367,371; Şimşek- Konakçı, 2013, 1.

18 Fischer 1963; Özgüç 1988.

KERAMİK KATALOĞU**Levha 1**

1. BS-NKT-8346 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Hamur rengi:** 5YR 6/4-A. Kahve **İç Astar:** 2,5YR 5/4-Kahve **Dış Astar:** 2,5YR 6/4-A.Kahve **Katkı:** Mika, Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

2. BS-NDH-8239 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Hamur rengi:** 7,5YR 6/4-A. Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** 10R 5/6-Kırmızı **Katkı:** İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

3. BS-NJM-8318 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Hamur rengi:** 5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Dalgalı Hat Bezeme **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

4. BS-NMK-8386 Form: İçe Dönük Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 5YR 5/6-Kahve **İç Astar:** 2,5YR 5/4-Kahve **Dış Astar:** 2,5YR 5/4-Kahve **Katkı:** Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

5. BS-NMK-8388 Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** 5YR 6/6-Açık Kahve **Dış Astar:** 5YR 6/6-Açık Kahve **Katkı:** Kireç, Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

6. BS-NCH-8325 Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 7,5YR 6/6-A. Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

7. BS-NCG-8229 Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 7,5YR 5/2-A. Kahve **İç Astar:** 10R 4/6-Kırmızı **Dış Astar:** 10R 4/6-Kırmızı **Katkı:** İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yiv Bezeme **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

8. BS-NCH-8235 Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 7,5YR 6/6-A. Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

9. BS-NCH-8238 Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Hamur rengi:** 5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** 2,5YR 5/4-Kahve **Dış Astar:** 2,5YR 4/4-Kızılkahve **Katkı:** İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

Levha 2

1. BS-NLR-8367 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Hamur rengi:** 5YR 6/4-Açık Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** 10 YR 7/2- Açık Kahve **Katkı:** Kireç, İnce Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

2. BS-NMK-8385 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Hamur rengi:** 2,5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** 2,5 YR 6/4- Açık Kahve **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, Kum **İç Yüze Açı:** Yok **Dış Yüze Açı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

3. BS-NJM-8322 Form: Dışa Dönük Ağzılı, Tutamaklı Çömlek **Hamur rengi:** 7,5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, İnce Kum **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark

4. BS-NHC-8237 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Boyunlu Çömlek **Hamur rengi:** 5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, Kum **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Oluk Bezeme **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark

5. BS-NLR-8369 Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çömlek **Hamur rengi:** 7,5YR 5/4-Kahve **İç Astar:** 10R 4/8- Kırmızı **Dış Astar:** 10R 4/8-Kırmızı **Katkı:** Kireç, Kum **İç Yüzey Açkı:** Var **Dış Yüzey Açkı:** Var **Bezeme:** Yok **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

6. BS-NLR-8371 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Kısa Boyunlu Çömlek **Hamur rengi:** 5YR 4/4- Koyu Kahve **İç Astar:** 2,5 YR 5/4- Kahve **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, İnce Kum **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark

7. BS-NLR-8372 Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çömlek **Hamur rengi:** 5YR 5/4- Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** İnce Kum, Kireç **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark

8. BS-NDH-8245 Form: Dışa Dönük Ağzılı Çömlek **Hamur rengi:** 5YR 4/2-Koyu Kahve **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Kireç, Mika, Taşçık **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark

Levha 3

1. OTN BS- 8176 Form: Testi **Hamur Rengi:** 5YR 6/8 **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Taşçık, Kum, Kireç **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

2. PPM BS- 8908 Form: Dışa Dönük Ağzılı Tabak **Hamur Rengi:** 2,5YR 6/6 **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Taşçık, Kum, Kireç **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Kötü **Yapım:** Çark **Tabaka:** 4

3. PPO BS- 8910 Form: Dışa Dönük Ağzılı Tabak **Hamur Rengi:** 7,5YR 7/4 **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Taşçık, Kum, Kireç, Mika **İç Yüzey Açkı:** Var **Dış Yüzey Açkı:** Var **Bezeme:** Yiv Bezeme **Pişme:** İyi **Yapım:** Çark

4. PPP BS- 8911 Form: Dışa Dönük Ağzılı Tabak **Hamur Rengi:** 7,5YR 7/4 **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** İnce Taşçık, Küçük Taşçık, Kum, Kireç **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yiv Bezeme **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark **Tabaka:** 4b

5. PPN BS-8909 Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağzılı Çanak **Hamur Rengi:** 10 R 6/4 **İç Astar:** Yok **Dış Astar:** Yok **Katkı:** Küçük taşçık, Kum, Kireç **İç Yüzey Açkı:** Yok **Dış Yüzey Açkı:** Yok **Bezeme:** Yok **Pişme:** Orta **Yapım:** Çark

KAYNAKLAR**Blegen 1963**

Blegen, C. W., *Troy and the Trojans*, Cambridge University Press, London.

Canby 1966

Canby, J. V., "Reviewe Work (s): Beycesultan, Vol. II, Middle Bronze Age Architecture and Pottery by Seton Lloyd and James Mellaart", *American Journal of Archaeology*, Vol. 70/No. 4, 379-380.

Dedeoğlu-Abay 2014

Dedeoğlu, F.-Abay, E., "Beycesultan Höyük Excavation Project: New Archaeological Evidence from Late Bronze Age Layers" *Arkeoloji Dergisi*, S. XIX, 1-39.

Fischer 1963

Fischer, F., *Die Hethitische Keramik von Bogazköy*, 75. Wissenschaftliche Veröffentlichung der Deutschen Orient-Gesellschaft, Verlag Gebr. Mann, Berlin.

Graves 2003

Graves, A. M., *Miletos, Bir Tarih*, Homer Yayınları, İstanbul.

Günel 1999a

Günel, S., *Panaztepe II, MÖ II. Bine Tarihlendirilen Panaztepe Seramiğinin Batı Anadolu ve Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Günel 1999b

Günel, S., "Vorbericht über die Mittel und Spätbronzezeitliche Keramik vom Limantepe", *IstMitt* 49, 41-82.

Günel 2008

Günel, S., "Çine-Tepecik Kazıları ve Bölge Arkeolojisine Katkıları", *Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*, ed. A. Erkanal Öktü, S. Günel, U. Deniz, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 129-139.

Hachmann 1958

Hachmann, R., "Die Königsliste von Chorsabad, die assyrischen Abstandsdaten und das Problem der absoluten Chronologie der europäischen Bronzezeit", *V. Internationalen Kongress Vor- und Frühgeschichte*, Hamburg, 366-373.

Joukowsky 1986

Joukowsky, M. S., *Prehistoric Aphrodisias, Volume I: Excavations And Studies*, Brown University, Rhode Island.

Lloyd 1972

Lloyd, S., *Beycesultan Vol. III: Late Bronze Age Architecture, Part I*, The British Institute of Archaeology at Ankara, Londra.

Mellaart-Murray 1995

Mellaart, J.-Murray, A., *Late Bronze Age And Phrygian Pottery And Middle And Late Bronze Age Small Objects, Cilt 3/2*, The British Institute of Archaeology at Ankara, Londra.

Omura 2001

Omura, S., "1999 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", 22. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C I, 327-336.

Özgüç 1988

Özgüç, T., *İnandıktepe: Eski Hitit Çağında Önemli Bir Kült Merkezi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Pavuk 2014

Pavuk, P., *Troia VI Früh und Mitte. Keramik, Stratigraphie, Chronologie. Studia Troica Monographien 3*, Verlag Dr. Rudolf Habelt GmbH, Bonn.

Roosevelt-Luke vd. 2018

Roosevelt, Christopher H.-Luke, C.-Ünlüsoy, S.-Çakırlar, C.-Marston, M. J.-O'Grady, R. C.-Pavúk, P.-Pieniżek, M.-Mokriřová, J.-Scott, C. B.-Shin, N.- Slim, F. G., "Exploring Space, Economy, and Interregional Interaction at a Second Millennium B.C.E. Citadel in Central Western Anatolia: 2014-2017 Research at Kaymakçı", *American Journal of Archaeology*, Vol. 122/No. 4, 645-688.

Sazcı 2016

Sazcı, G., "Trakya Anadolu Sınıırında Bir Tunç Çağı Yerleşmesi: Maydos Kilisetepe Höyüğü", *Arkeoloji ve Sanat*, S. 152, 57-70.

Seeher 2000

Seeher, J., "Boğazköy-Hattuşa 1998 Yılı Çalışmaları". *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C I, 2000, 299-308.

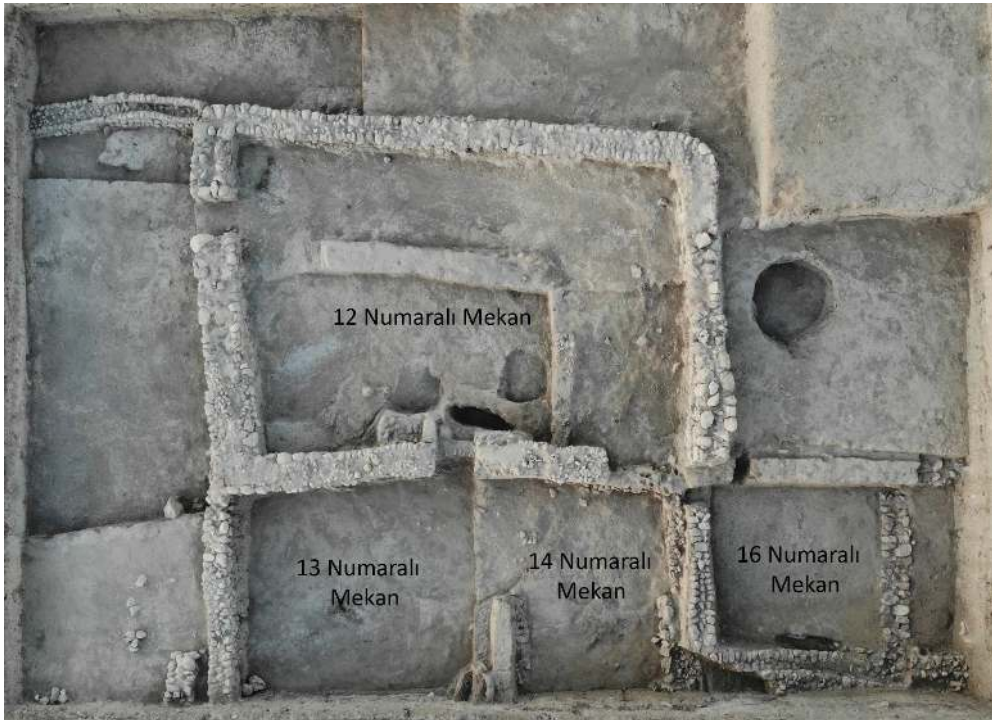
Şimşek-Konakçı 2013

Şimşek, C.-Konakçı, E., "Güneybatı Anadolu'da Yeni Bir Prehistorik Yerleşim: Asopos Tepesi", *Arkeoloji Dergisi*, S. XVII, 1-37.

EKLER

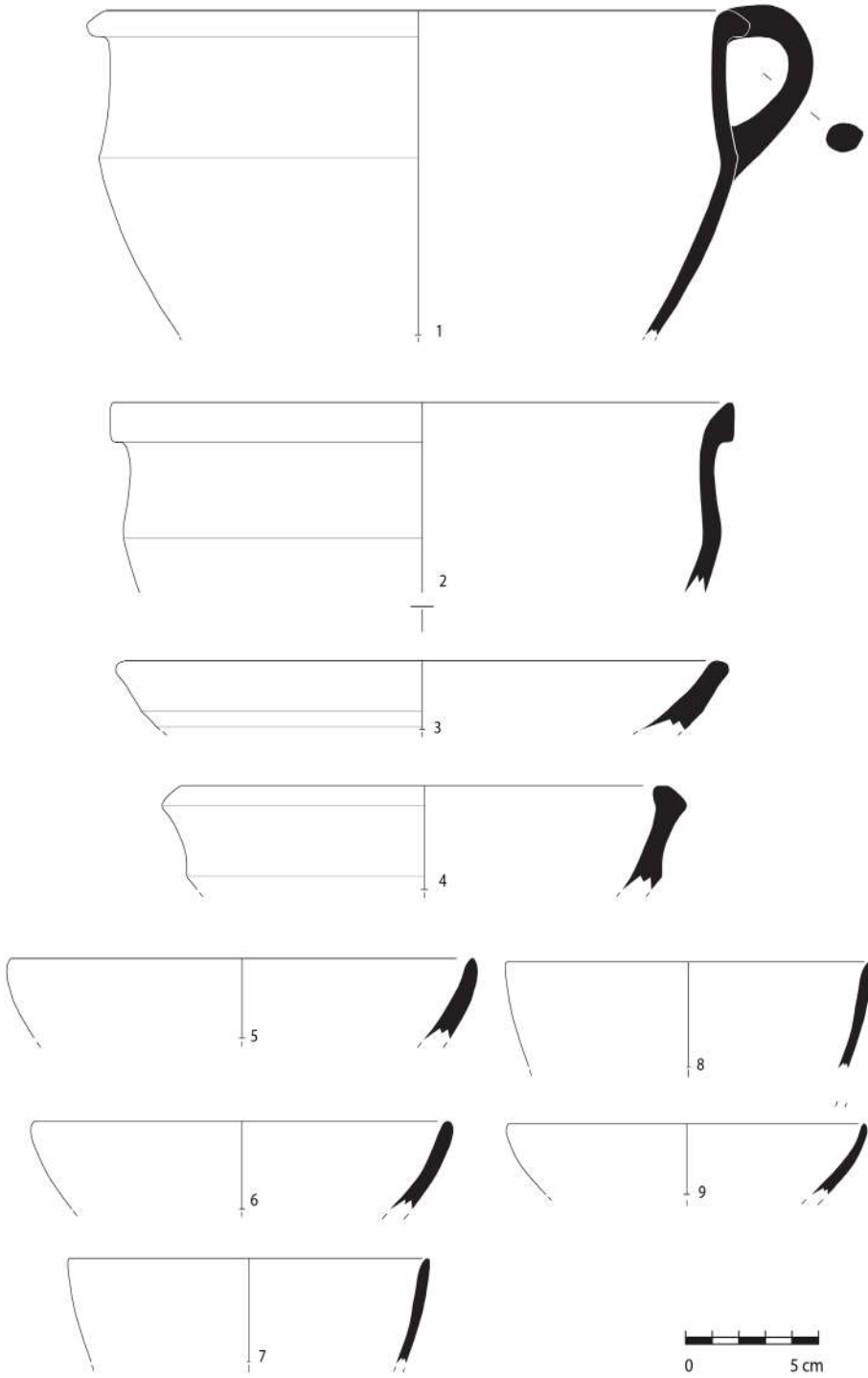
Resim 1: Doğu Koni Genel Mimari.

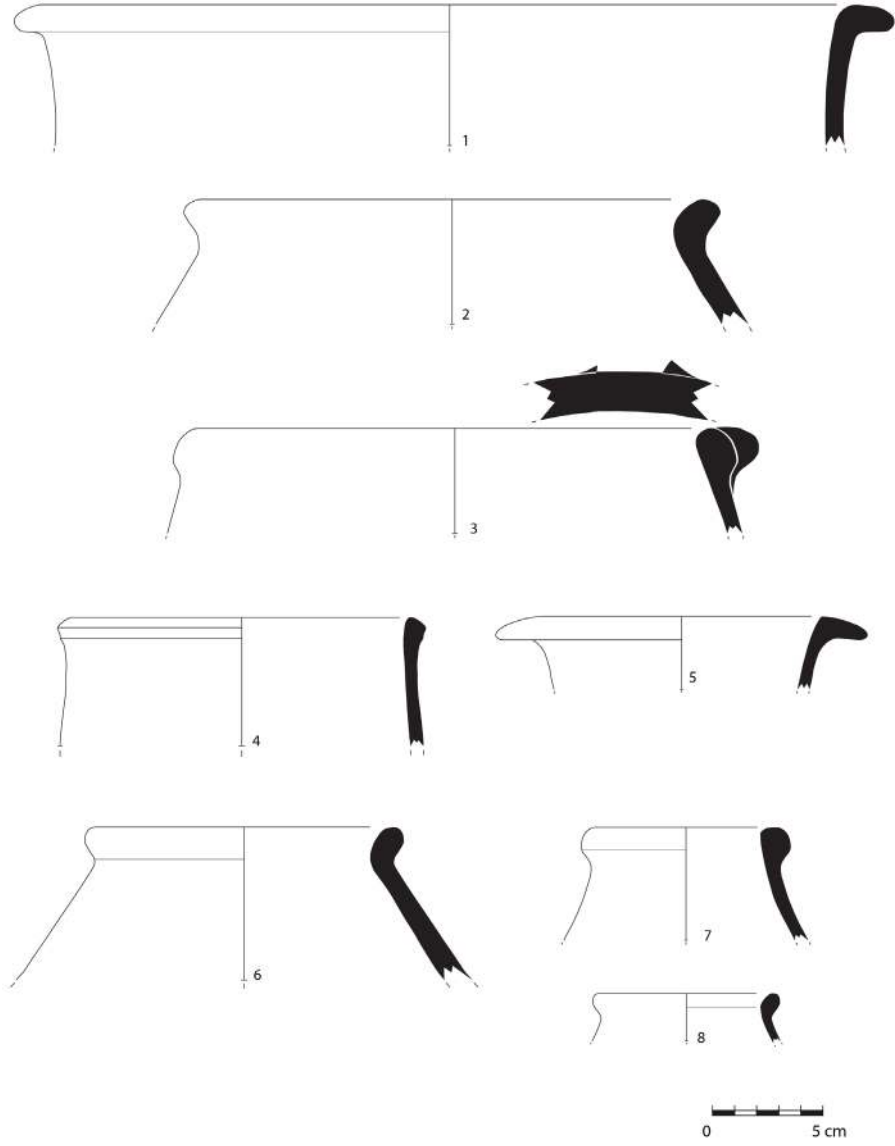
Resim 2: Doğu Koni Güney Alanı Mimari Yapılar.

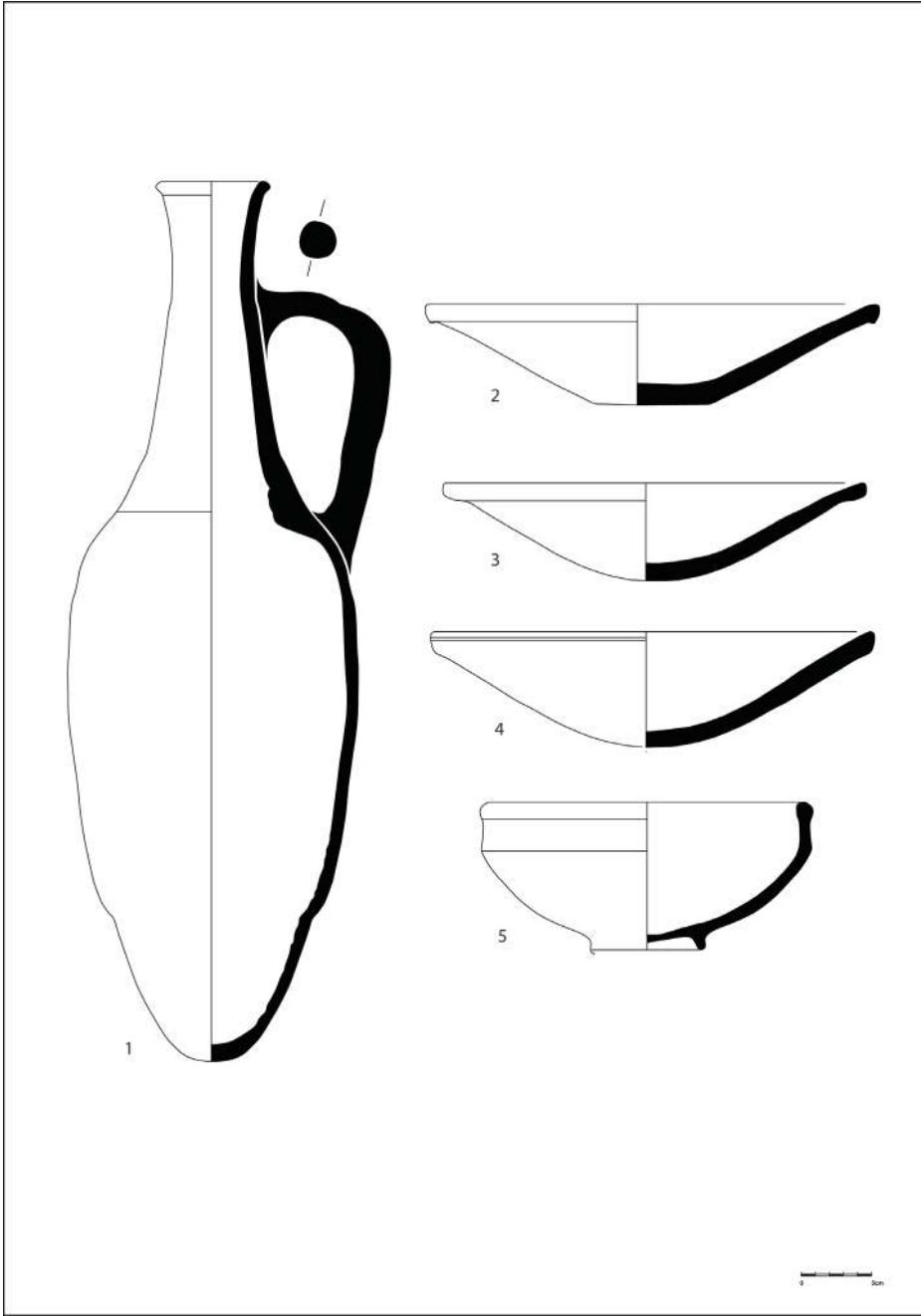
Resim 3: Doğu Koni Kuzey Alanı Mimari Yapılar.

Levha 1: Geç Tunç Çağı Keramik Örnekleri.

Levha 2: Geç Tunç Çağı Keramik Örnekleri.

Levha 3: Geç Tunç Çağı Keramik Örnekleri.

Çizim 1: Doğu Koni Mimari Yapıları.